

De 'pisa's' van de flexi-jobber

Zal de flexi-job het onderwijs redden? De federale en Vlaamse Regering lijken te denken van wel. Maar de realiteit vraagt meer dan een simplistisch recept. Flexi-jobs zijn ontwikkeld om de horeca te ontlasten op piekmomenten. In het onderwijs kunnen ze vooral leiden tot kwaliteitsverlies. En bewijzen de resultaten van het recentste PISA-onderzoek niet net hoe dringend Vlaanderen moet inzetten op het verhógen van de onderwijskwaliteit? Verdient ons onderwijs niet beter dan een te slappe 'pisa' van een medewerker met een nepstatuut?

Vanaf 1 januari 2024 wil de federale regering het systeem van de flexi-job gevoelig uitbreiden, onder meer naar het onderwijs. De Vlaamse Gemeenschap vindt dat een goed idee: kampen we immers niet met een lerarentekort? Daarom wil de Vlaamse Regering de flexi-jobs in het onderwijs graag zo breed mogelijk inzetbaar maken. Een snelle inwerkingtreding is volgens haar opportuun. De flexiwerkers kunnen zowel lesgeven als administratieve of ondersteunende taken uitoefenen. Flexi-jobbers zouden een statuut conform de gastleraar of gastdocent zonder dienstverleningsovereenkomst krijgen en zouden dus ook niet via een arbeidsovereenkomst met het bestuur verbonden zijn.

Voorwaarden

Personen die in het systeem van flexi-jobs willen werken, moeten al elders een hoofdberoep hebben. Een flexi-job is dus bedoeld als aanvullende bron van inkomsten. Zowel werkgevers als werknemers betalen lage sociale bijdragen. Dat maakt het volgens de regering zogenaamd aantrekkelijk voor werkgevers om extra arbeidskrachten in te schakelen tijdens drukke periodes en het zorgt ervoor dat werknemers netto meer overhouden. Werknemers kunnen dan extra inkomsten verdienen zonder dat dat een impact heeft op hun belastingen of sociale zekerheidsbijdragen. Dat klinkt misschien interessant op de korte termijn, maar is allerminst een stevig statuut om iemands toekomst op te bouwen.

Algemene kritieken

We kunnen begrijpen dat op de terrassen van de horeca, waar zeer drukke periodes zich afwisselen met zeer kalme, de inzet van flexi-jobbers wordt gevraagd. Maar de Vlaamse Regering ziet flexi-jobs nu ook als een wondermiddel om het structurele lerarentekort aan te pakken en daar zijn flexi-jobs niet voor bedoeld.

Hoe verhoudt een flexi-jobber zich tegenover de collega's? Neemt hij deel aan de klassenraden, doet hij toezichten? En als hij die niet hoeft te doen, creëren we dan geen tweespalt tussen die flexi-jobbers en de statutair aangestelde personeelsleden? En zijn de leerlingen die zo'n flexi-jobber voor de klas krijgen in veel gevallen niet te beklagen? Moeten de ouders vernemen dat de klastitularis met wie ze een vertrouwensband hebben nu vervangen wordt door een flexi-jobber?

Je ingrediënten kennen

Het is dus een bedenkelijke vraag of een flexi-job een goed recept kan zijn tegen het lerarentekort en de krapte op de arbeidsmarkt. Vooraleer je aan het kokkerellen slaat, moet je je ingrediënten kennen.

Ondanks de bedenkelijke voordelen kunnen flexi-jobs onderwijspersoneel ertoe verleiden om het werk waarvoor ze geschoold zijn in te ruilen voor ander werk waarvoor ze niet of minder opgeleid zijn. Dat tast de onderwijskwaliteit nog verder aan, maar daarover wordt plots collectief gezwegen. Of is het onderwijs in de ogen van sommigen dan toch niet meer dan veredelde kinderopvang? Met die uitspraak doen we geen afbreuk aan het respect dat we hebben voor de werknemers in de kinderopvang. Integendeel, die sector kampt met dezelfde problemen als onderwijs. We zijn dus bondgenoten en beogen hetzelfde: elke sector verdient expertise en correct gevormde werknemers, de juiste expertise voor de juiste doelen.

Nog een proevertje. Een leraar die naar een opdracht van tachtig procent terugschakelt en twintig procent in de horeca bijverdient via een flexi-job, zal meer loon overhouden dan wanneer diezelfde leraar honderd procent in het onderwijs werkt. Geeft de leraar voortaan alleen nog voltijds les uit overtuiging, goed beseffend dat hij met een flexi-job financieel beter af zou kunnen zijn, althans op korte termijn? Moet het onderwijspersoneel binnenkort kiezen tussen het hart en de portefeuille?

Maar is de krapte op de arbeidsmarkt nu niet juist het motief om de flexi-job in onderwijs in te voeren? En vraagt de oplossing daarvoor geen ernstige structurele maatregelen? Geen fastfood, maar een betrouwbaar recept vol voedzame ingrediënten?

PISA

Begin december 2023 werden de resultaten van het driejaarlijkse PISA-onderzoek kenbaar gemaakt. De publicatie van het rapport schoof wegens corona een jaartje op. De Vlaamse 15-jarigen scoren op het vlak van leesvaardigheid, wiskunde en wetenschappen een stuk slechter dan hun leeftijdsgenoten vier jaar geleden. De langetermijntrend zet zich door en de uitzonderlijke situatie door de coronapandemie met onder meer afstandsonderwijs zal daartoe ook bijgedragen hebben.

Toch mogen we de resultaten niet zomaar afschuiven op corona. De daling lijkt in Vlaanderen immers meer uitgesproken dan het OESO-gemiddelde. Hoewel de Vlaamse leerlingen beter blijven scoren dan hun Frans- en Duitstalige Belgische leeftijdsgenoten en de resultaten ondanks alles nog altijd boven het OESO-gemiddelde liggen, mogen we niet blind zijn voor deze gegevens. Vlaanderen boert effectief achteruit in de drie disciplines: de gemiddelde score voor lezen daalde van 502 naar 483 (-19), die voor wiskunde van 518 naar 501 (-17) en die voor wetenschappen van 510 naar 499 (-11). Volgens de OESO-standaarden betekenen die scores dat 15-jarige leerlingen in Vlaanderen in vergelijking met vier jaar geleden ongeveer een volledig schooljaar achterstand hebben opgelopen op het vlak van wiskunde en lezen.

Wat dan wel?

Toegegeven, de krapte op de arbeidsmarkt oplossen is niet eenvoudig, het lerarentekort oplossen nog minder en het kwaliteitsvraagstuk nóg veel minder. Gepensioneerde leraren verdienen rust. Mensen meer betaalde overuren laten presteren, kan averechts werken en hen in een vicieuze cirkel van overdreven werkdruk doen draaien. Zij riskeren op te branden, waardoor het probleem vergroot. De flexi-job is ook de geheime formule niet. De oorzaak van een probleem pak je best aan bij de kern. Een slecht gerecht red je niet door er wat hippe kruiden over te gooien.

Zoals gezegd: elke sector verdient expertise en correct gevormde werknemers, de juiste expertise voor de juiste doelen. Met vakdidactisch, pedagogisch en vakinhoudelijk gevormd personeel bereik je een grotere onderwijskwaliteit dan met werknemers bij wie minstens één van die drie ingrediënten ontbreekt. Het onderwijs vraagt structurele maatregelen die erop gericht zijn dat soort gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden. Om dat te bereiken moet je ook de kwaliteit van arbeid verbeteren in plaats van ze nog meer af te romen. Neen, COC past voor slappe 'pisa's' van een flexi-jobber. Geef ons maar patisserie van de gespecialiseerde bakker. Smakelijk, en fijne feestdagen!

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

Met vakdidactisch, pedagogisch en vakinhoudelijk gevormd personeel bereik je een grotere onderwijskwaliteit dan met werknemers bij wie minstens één van die drie ingrediënten ontbreekt.

